

GRADA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 51
Godina XXVI
Maj, 2021.
[str. 71-80]

© Monos 2021

Kuće i vlasnici u Sokolu 1891. godine

Mr. sc. Rusmir Djedović

Sokol je vrlo staro i značajno naselje, sa dugom historijom i važnim i raznovrsnim sadržajima. U ovom istraživanju dajemo pregled i kraću analizu kuća i njihovih vlasnika u naselju Sokol na kraju 19. stoljeća, tačnije 1891. godine. Pregled i analizu kaća i vlasnika dajemo na osnovu do sada nekorisćenih izvora, a radi se o austrougarskim gruntovnim knjigama, koje su za kotar Gračanicu uspostavljene 1891. godine. Navedene knjige sa gruntovnim uložcima se nalaze u Gruntovnici Općinskog suda u Gračanici. Autor je istraživanje naselja Sokol i prikupljanje podataka iz gruntovnih knjiga za katastralnu općinu (K.O.) Sokol uradio prije više od tri decenije, odnosno 1988–91. godine.

Ključne riječi: Sokol, kuće, vlasnici, 1891. godina, prezimena.

UVOD

U nauci, a i uopće dobro je poznato da je naselje Sokol (ili kako se u novije vrijeme izgovara i piše Soko), a koje se nalazi nešto sjevernije od grada Gračаницe, vrlo staro i značajno naselje. Pod tim imenom i sa kontinuitetom, naselje se može pratiti od srednjeg vijeka, najmanje od prve polovine 15. stoljeća. Još 1449. godine se u historijskim dokumentima spominje utvrda Sokol u vlasništvu Bosanske srednjovjekovne kraljevske dinastije Kotromanića. Istraživanja su pokazala da je i zgrada Stare sokolske džamije iz srednjeg vijeka.

Od srednjeg vijeka, pa kroz naredna stoljeća, u naselju Sokol se nalaze raznovrsni i važni urbani i historijski sadržaji. Pored navedenih: utvrde (srednjovjekovnog grada, a kasnije osmanske utvrde – kale) i zgrade srednjovjekovne palače, a kasnije džamije, u Sokolu kroz navedena stoljeća postoje i drugi važni zadržaji: trg – pijaca, varoš – podgrađe, mehtef, javni prostori, stari putevi, izvori, vodenice...

Kroz svo ovo vrijeme svakako je bilo najviše stambenih kuća u privatnom vlasništvu. Zapravo, uglavnom i najpotpunije o značaju nekog naselja u određenom vremenu govori broj kuća ili za njih vezani broj stanovnika.

Tako je poznato da je naselje Sokol bilo važno još početkom 16. stoljeća, jer se u njemu 1533. godine zasigurno nalazilo

najmanje 46. kuća. Od toga je 33 bilo muslimanskih, a 13 nemuslimanskih. U naselju su tada popisana i 33 posadnika utvrde sa više važnih državnih funkcija.¹

Sve u svemu, možemo pretpostaviti da je naselje Sokol početkom 16. stoljeća imalo preko 50 kuća. To nam i govori da je Sokol zaista vrlo staro i značajno naselje.

...

U nastavku dajemo pregled i kraću analizu stanja kuća i njihovih vlasnika za ovo naselje pri kraju 19. stoljeća. Pošto se ovdje tretira stanje kuća u Sokolu u 1891. godini, potrebno je sagledati do sada poznate podatke o broju kuća u navedenom naselju, a vremenski što bliže toj godini.

Dobro je poznato, a i podaci su pristupačni da je austrougarska tokom svoje uprave uradila četiri popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini. Radi se o popisima (broja kuća i stanovnika, bez poimeničnih podataka) iz 1879., 1885., 1895. i 1910. godine. Kao što se vidi, najbliži termin popisa ovom našem pregledu iz 1891. godine je onaj iz 1895. godine, koji je urađen svega četiri godine poslije.

Prema tom popisu, 1895. godine naselje Sokol je imalo ukupno 172 kuće, od čega je 159 bilo nastanjenih, a 13 nenastanjenih.²

Važno je istaknuti da se naselje Sokol u svim navedenim popisima smatra teritorijalno većim u odnosu na kasniji službeni tretman. Naime, stoljećima je teritorij Sokola obuhvatao i današnje naselje Prijeko Brdo, koje se zvanično administrativno izdvojilo iz sjevernog dijela Sokola tek u drugoj polovini 20. stoljeća.

Tako, podatak od 172 kuće (159 nastanjenih) u 1895. godini u Sokolu, ne daju realnu sliku koliko je kuća imalo naselje So-

kol, koje poznajemo u njegovim granicama već više od pola stoljeća. Svakako je manji broj od prethodnog broja kuća, pripadao, zapravo, današnjem naselju Prijeko Brdo. O kojem se broju kuća tu radi, možemo samo pretpostavljati.

Pošto smo pri našem istraživanju prikupili i brojeve katastarske čestice (k.č.) svake kuće, te imali uvid u originalne katastarske planove za K.O. Sokol s kraja 19. stoljeća³, u nastavku donosimo detaljan pregled svih kuća današnjeg naselja Sokol a koje su 1891. godine registrovane u tadašnjem Sokolu (zajedno sa Prijekim Brdom).

Pored broja katastarske čestice (k.č.) na kojoj je kuća postojala, dajemo i njen karakter (kuća ili kućište), zatim pravne vlasnike kuće, koji su registrovani 1891. godine. Često je to pojedinac sa imenom, prezimenom i imenom umrlog oca, a ponekad je upisano i više vlasnika (najčešće najbliži srodnici, sinovi, kćeri, udova, amidžići...).

U pregledu donosimo i podatke o vremenu nasljeđivanja ili prodaje kuće ili parcele, koju najčešće nasljeđuju djeca, udova i unuci, prvog registrovanog vlasnika iz 1891. godine.

Prethodni podaci mogu poslužiti za razne analize i istraživanja: familija, porodica, prezimena, srodničkih odnosa, rodoslovlja i drugih kretanja u naselju Sokol i njegovim porodicama i stanovnicima i nekoliko decenija iza 1891. godine.

PREGLED KUĆA I VLASNIKA 1891. GODINE

Kuća sa dvorištem i kućištem na k. č. 134/2 u vlasništvu 1891. godine malodob-

1 Rusmir Djedović, *Urbane prilike i razvoj naselja u nahiji Sokol (Gračanica) u 16. i početkom 17. stoljeća, Gračanički glasnik*, br. 20., 2005., "Monos", Gračanica, str. 118.

2 Glavni rezultati popisa žiteljstva u Bosni i Hercegovini od 22 aprila 1895., Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo, 1996., str. 320.

3 Ovi originalni katastarski planovi za K.O. Sokol se nalaze u Katastru Općine Gračanica. Urađeni su 1882-85. godine, razmjera 1:6.250, ažurirani za potrebe uspostavljanja Gruntovnice 1891. godine a također, ažurirani gotovo sve do danas.

nih: Hasana, Smajla i Ibrahima **Sumbića** um. Hasana.⁴

Kuća na k. č. 130/2, vlasništvo krajem 19. stoljeća Huseina **Sumbića** um. Mehmeda. Nasljeđuje ga 1899. godine sin Ibrahim.

Kućište na k.č. 129, čiji su vlasnici, 1891. godine, Mehmed **Dugonjić** um. Mustafe i Husein Dugonjić um. Hasana.

Kuća na k. č. 126/2 vlasnika Alije **Hadžića** um. Smajla. Godine 1922. nasljeđuju je djeca sa prezimenom Hadžićanović um. Hadži Alije.

Na k.č. 125/2 vlasnik kuće je Mustafa **Hadžić** um. Mustafe. Njega, 1899. godine, nasljeđuju Mustafa, mal. Tahir, Abid i Ahmet um. Mustafe.

Vlasnik kuće na k.č. 124/2 je Adem **Huseinović** um. Mustafe. Nasljeđuju ga 1907. godine mal. Mustafa, Ibrahim i Rešid.

Vlasnik kuće na k.č. 123/2, 1891. godine je Ibrahim **Huseinović** um. Huseina. Godine 1910. nasljeđuju ga djeca Huso i Mustafa.

Na k.č. 120/2 je kuća u vlasništvu Džehve, rođ. **Piragić**, udate za Huseina **Čajića**. Kao vlasnici 1897. godine upisani su: Husein Čajić, um. Mehmeda i Hasan i Ibrahim sinovi Huseina.

Vlasnik kuće na k.č. 119/2, 1891. godine, bio je Husein **Dugonjić** um. Mustafe. Kao vlasnici 1907. godine spominju se sinovi: Mustafa, Habib i Sadik. U Teretovnici se 1899. godine spominje Vakuf Sokolske džamije, a 1911. godine Vakuf Novoustanovljeni u Sokolu.

Krajem 19. stoljeća vlasnik kuće na k.č. 115/4 je Mustafa **Džaferhodžić**, um. Ibrahima. Nasljeđuju ga, 1901. godine, mal. Salih, Ibrahim i Melća rođ. Imširović udova. Godine 1906. spominje se Hadži Jusuf Džaferhodžić.

Vlasnik kuće na k.č. 111/2 je Osman **Ahmedbegović** um. Mehmeda.⁵ Pored kuće je

šljivik "Milać kod Hodžinke" na k.č. 118. Mišli se na vodenicu Hodžićku. Kasnije, 1923. godine navode se Ajiša udova Hadži Osmana rođ. Šerbečić i sin Mustafa. Godine 1925. se navodi samo Mustafa. U teretovnici se godine 1911. spominju: mal. Muharem, Muhamed i Čamila Ahmedbegović, um. Ibrahima.

Na k.č. 115/3 je kuća, čiji su vlasnici bili: Hadži Jusuf, Smajl i mal. Hašim i Fatima **Džaferhodžić** um. Ibrahima. Kasnije, 1913. godine navodi se samo Hadži Jusuf, a 1928. godine djeca um. Hadži Jusufa

Vlasnik kuće na k.č. 1/2, 1891. godine je Halil **Tutnjevac** um. Osmana. Kasnije, 1901. godine spominje se Alija Hadžić um. Smajla.

Vlasnik kuće na k.č. 1095/3, 1891. godine, je Hasan **Begović** sin Mustafe. Nasljeđuju ga 1924. godine sinovi Osman i Emin.

Na k.č.4/2 je kuća u vlasništvu Mustafe **Kambića** um. Mustafe. Navodi se 1899. godine Osman, a 1900. godine Hafiz Mehmed Kambić um. Ibrahima. Kasnije, 1903. godine spominje se i Mustafa Sivalić um. Ibrahima iz Sokola.

Kuća na k.č. 8/2: vlasnik je 1891. godine Mustafa **Hamidović** um. Hamida. Nasljeđuju ga 1896. godine: Osman, Ibrahim, Rešid, Hašim i Adul.

Kuća na k.č. 9/2: krajem 19. stoljeća vlasnik je Mustafa **Mujanović** um. Mujana. Nasljeđuju ga 1904. godine: Mustafa, Husejn, Hasan i Ibrahim.

Kuća na k.č. 9/2: vlasnik je 1891. Osman **Mujanović** um. Mujana. Godine 1898. navodi se Mustafa Mujić um. Mustafe, a 1900. godine Mustafa Mujanović um. Mustafe.

Vlasnik kuće na k.č. 333/2 je Mustafa **Delić** um. Hasana. Godine 1900. spominje se Osman Ahmetbegović um. Mehmeda a 1924. godine Mustafa um. Hadži Osmana.

4 Ova kuća i naredne su popisane u Knjizi I za Katastralnu općinu Sokol Gruntovnice Gračaničkog kadiluka. Nalazi se u Gruntovnici Općinskog suda u Gračanici.

5 Uložak 12 Knjiga I za Katastralnu općinu Sokol . Nalazi se u Gruntovnici Općinskog suda u Gračanici.

Kuća na k.č. 13/3, 1891. godine: vlasnik je Husein **Džaferović** um. Ahmeta. Nasljeđuju ga 1918. godine Jusuf i Mustafa.

Vlasnik kuće na k.č. 39/4 je Ibrahim **Sprečić** um. Ibrahima.

Vlasnik kuće na k.č. 28 krajem 19. stoljeća je Alija **Brkić** um. Hasana.

Vlasnik kuće na k.č. 27/2 je Mahmut **Delić** um. Ibrahima.

Vlasnici kuće na k.č. 11/3, 1891. godine su: Mustafa i Mehmed **Turčinović** um. Ahmeta i Fatima rođ. Mujanović udova Ahmeta Turčinovića. Kasnije, 1901. godine spominje se Mehmed.

Vlasnik kuće na k.č. 14/2, 1891. godine je Latif **Okelić**, um. Osmana.⁶

Vlasnik kuće na k.č. 24 je Mustafa **Puškar** um. Ibrahima. Nasljeđuje ga, 1915. godine, Mustafa um. Mustafe.

Vlasnik kuće na k.č.23 je Osman **Puškar** um. Ibrahima. Godine 1893. spominje se Ibrahim um. Ibrahima. Nasljeđuju ga 1901. godine: Mustafa, mal. Osman, Ibrahim, Hasan i Alija um. Ibrahima.

Vlasnik kuće na k.č. 15, krajem 19. stoljeća, je vlasnik Ibrahim **Puškar** um. Ibrahima. Nasljeđuju ga 1901. godine: Mustafa, mal. Osman, Ibrahim, Hasan i Alija um. Ibrahima

Vlasnici kuće na k.č. 16/2: su Mustafa **Okelić** um. Hasana i mal. Šerifa um. Ibrahima Okelića. Ubrzo se 1896. godine spominje Latif Okelić.

Vlasnik kuće na k.č. 413/2 je Alija **Delić** um. Huseina. Nasljeđuju ga 1892. godine Osman i Smajl a 1903. se navode mal. Osman i Alija um. Osmana.

Kuća na k.č. 392/3: 1891. godine vlasnik je Avdo **Delić** um. Hasana.

Kuća na k.č. 41/2: iste godine vlasnik je mal. Husein um. Ađula **Dizdarevića**.

Vlasnik kuće na k.č. 34/2 krajem 19. stoljeća je Husein **Džafić** um. Džafera. Kasnije,

1898. godine spominje se Omer Mujanović, um. Mujana iz Kerepa

Vlasnik kuće na k.č. 31/2, 1891. godine, je Osman **Kambić** um. Mustafe. Kasnije, 1898. godine, spominje se Mustafa Hadžić, um. Mustafe, a 1900. godine: Mustafa, mal. Tahir, Abid i Ahmet.

Vlasnik kuće na k.č. 32/2 je tada Ibrahim **Dedić** um. Arifa. Znatno kasnije, 1922. godine, navodi se Nura udata Letić iz Gračanice.

Vlasnik kuće na k.č. 33/2 je Mustafa **Dedić** um. Begana. Kasnije se, 1913. godine, spominje Ibrahim um. Arifa.

Vlasnici kuće na k.č. 36/2, 1891. godine su Mustafa i Ibrahim **Begović** um. Mustafe. Nešto kasnije, 1893. godine, spominje se Ibrahim, a 1894. godine: Hasan, Husejn, Abdulah, mal. Mustafa i Uzejr um. Mustafe

Vlasnici kuće na k.č. 50, krajem 19. stoljeća su: Mustafa i Ibrahim **Begović** um. Mustafe.

Vlasnik kuće na k.č. 49/2 je Mehmed **Dizdarević**, um. Murata. Nasljeđuju ga, 1928. godine, kćeri.

Vlasnik kuće na k.č. 48/2, 1891. godine je Mustafa **Sprečić**, um. Mehmeda. Kasnije, 1896. godine, navodi se Avdo, 1900. godine: mal. Abdulah i Mustafa um. Avde, a 1901. godine: mal. Mustafa um. Avde i mal. Hasan um. Hasana.

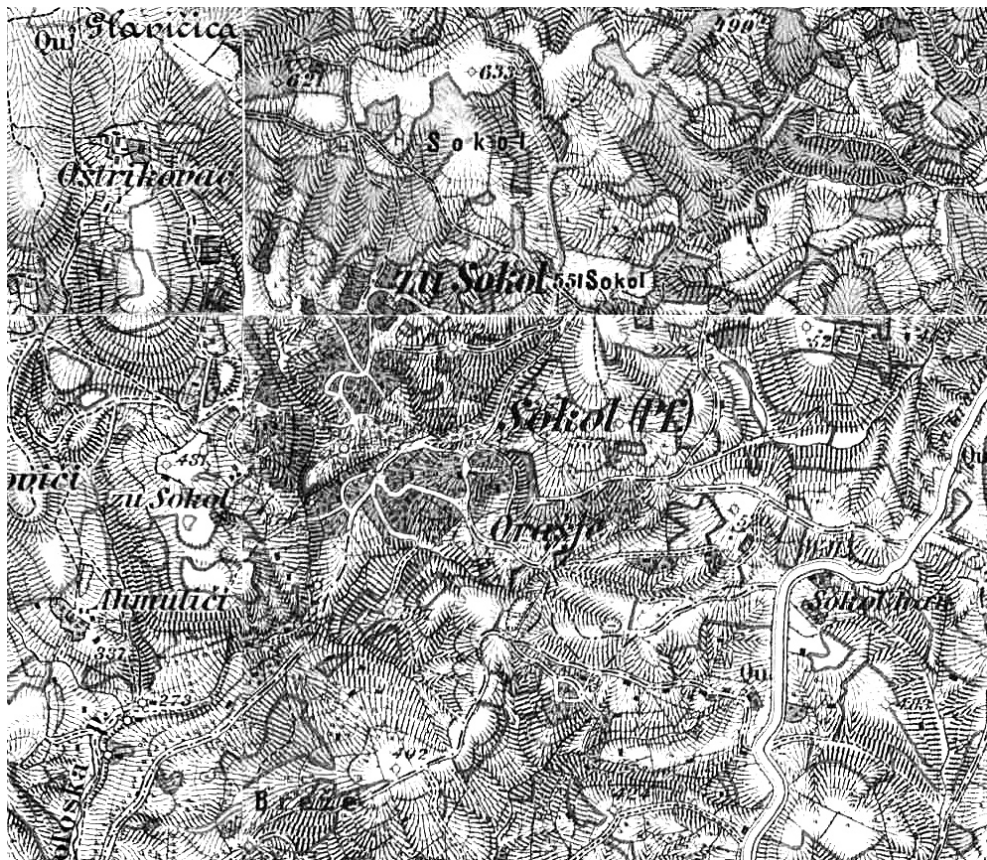
Vlasnici kuće na k.č.38/2 u to vrijeme su, Šahdan **Sprečić** um. Hasana, mal. Alija i Mustafa Sprečić um. Huseina i mal. Husein sin Ibrahima Sprečića.

Vlasnik kuće na k.č. 39/2, krajem 19. stoljeća, je Halil **Sprečić** um. Ibrahima. Nasljeđuje ga 1904. godine Jusuf.

Vlasnik kuće na k.č. 45/2 je Mustafa **Dizdarević** um. Murata. Nasljeđuju ga 1909. godine: Mustafa, Alija, Uzejr i Abdulah.

Vlasnik kuće na k.č. 44/2 je Ibrahim **Dizdarević** um. Mustafe. Nasljeđuje ga 1903. godine mal. Hasan.

6 Uložak 27 Knjiga I za Katastralnu općinu Sokol. Nalazi se u Gruntovnici Općinskog suda u Gračanici.

Soko na austrougarskoj topografskoj karti iz 1886. godine

Kuća na k.č. 47/1: vlasnik, 1891. godine je Mustafa **Dizdarević** um. Murata. Nasljeđuju ga 1909. godine: Mustafa, Alija, Uzejr i Abdulah.

Kuća na k.č. 251/3: vlasnik je Osman **Sprečić** um. Huseina. Nasljeđuje ga, 1898. godine, Pašo sin um. Osmana, a 1908. godine spominju se: Šahdan um. Hasana, Mustafa um. Ahmeta i Mustafa um. Huseina

Vlasnik kuće na k. č. 247/2 krajem 19. stoljeća je Emin **Dizdarević** um. Ađula. Vlasnik kuće na k.č. 541/4 je tada Ibrahim **Dizdarević** um. Avde.

Kuća na k.č. 275/2: vlasnik 1891. godine je Mustafa **Sprečić**, um. Mehmeda. Nasljeđuje ga, 1896. godine Avdo, a 1900. godine se spo-

minju: mal. Abdulah, Mustafa i mal. Hasan um. Hasana

Vlasnik kuće na k.č. 341/2 u to vrijeme je Muharem **Huremović** um. Ibrahima. Nasljeđuju ga, 1893. godine, Halil um. Ibrahima i Ajiša, rođ. Šerbečić, udova Muharema. Ubrzo se 1895. godine spominje samo Ajiša, rođ. Šerbečić iz prvog braka Huremović, udata za Osmana Ahmetbegovića.

Vlasnik kuće na k.č. 57/4 krajem 19. stoljeća je Avdo **Huremović** um. Huseina. Ubrzo se 1900. godine navodi Zlata, rođ. Hasić, udata za Omera Huremovića...

Vlasnik kuće na k.č. 57/2 je Mustafa **Huremović**, um. Huseina. Nasljeđuje ga 1903. godine Husejn.

Kuća na k.č. 61/2: vlasnik 1891. godine je Hasan **Džinić** um. Halila.

Vlasnik kuće na k.č. 61/3 je Mustafa **Džinić** um. Halila.⁷

Kuća na k.č. 60/1: vlasnik krajem 19. stoljeća je Halil **Huremović** um. Ibrahima. Nasljeđuju ga 1910. godine Omer i Alija.

Vlasnik kuće na k.č. 99/2 u to vrijeme je Pašo **Topčagić** um. Ibrahima.

Kuća na k.č. 106: vlasnik 1891. godine je Alija **Behaderović** um. Hasana. Taj je Behaderović vlasnik i parcele na k.č. 107/1–šljivik "Pod gradom" od 1,78 dunuma. Nasljeđuju ga 1903. godine mal. Hasan i Husein.

Vlasnik kuće na k.č. 105/1 je Omer **Ahmetbegović** um. Ahmeta. Godine 1894. spominju se: Umihana udova, Salih i Smajl um. **Omerbega** i Ajiša rođ. Ahmetbegović udata za Ganu Gazibegovića iz Orahovice (godine 1901. spominje se... iz Modriče). Spominju se 1904. godine i: Fatima rođ. Behaderović udova, mal. Murat, Hatidža (1917. godine udata Mehanović) i Umihana Ahmetbegović um. Smajla

Vlasnik kuće na k.č. 104 krajem 19. stoljeća je Husein **Leventić**⁸ um. Mustafa. Ubrzo se spominju, 1894. godine, Hafiz Mehmed Kambić i Mehmed Huremović, a 1900. godine Abdulah Begović um. Mustafe.

Na k.č. 102 je 1891. godine registrovano kućište u vlasništvu Omera **Mehanovića** um. Hasana. Kasnije, 1900. godine navodi se Alija um. Huseina.

Vlasnik kuće na k.č. 100/2 je Husein **Mehanović** um. Osmana. Kasnije, 1908. godine spominju se: Alija um. Huseina, Alija Selimović um. Husejna (Doborovci), Hasan Talatović, Mustafa i mal. Smail Mehanović um. Ibrahima. Godine 1913. navodi se i Jusuf Hadžić, um. Mehmeda.

Kuća na k.č. 101/3: vlasnik 1891. godine je Osman **Mehanović** um. Osmana. Nasljeđuje ga 1906. godine Husein.

Vlasnik kuće na k.č. 101/2 je Husein **Mehanović**, um. Mehmeda.

Vlasnik kuće na k.č. 101/1 krajem 19. stoljeća je Mehmed **Sprečić** um. Ibrahima. Nasljeđuju ga 1907. godine Bego (Halil) i Alija.

Vlasnici kuće na k.č. 85/5 tada su: Osman i Jusuf **Hadžić** um. Mehmeda sa ½ i Hasiba mal. kći um. Ibrahima Hadžića sa ½. U Gruntnovnici se 1916. godine navode: mal. Mujo, Mustafa, Hasan, Meho i Bego um. Jusufa.

Kuća na k.č. 862/2: vlasnik 1891. godine je Osman **Topčagić** um. Paše. Nasljeđuju ga 1901. godine: Uzejr, mal. Mujo i Numan.

Kuća na k.č. 917/2: vlasnik je Mustafa **Mehanović** um. Ibrahima. A 1913. godine spominje se sin Hasan.

Vlasnik kuće na k.č. 98/2 tada je Mustafa **Mehanović**, um. Huseina. Ubrzo, 1897. godine, navode se: Hata, rođ. Mehanović, udata Nurija Šeherac iz Gračanice i kćeri Umihana (kasnije Okić) i Kada udata Husein Mulaj-usufović iz Gračanice.

Vlasnik kuće na k.č. 253 krajem 19. stoljeća je Ibrahim **Mehanović**, um. Mehmeda. Spomenuti je i vlasnik parcele na k.č. 245 "Zgrada". Vlasnik 1906. godine je Husejn um. Mehmeda.

Vlasnici kuće na k.č. 94/2, 1891. godine su: Pašo **Topčagić**, um. Osmana sa ½, mal. Hasan i Husein um. Omera sa 14/32 i Hanifa rođ. Bešić, udata za Pašu Topčagića sa 1/16. U dokumentima se 1919. godine spominje Osman um. Paše.

Vlasnik kuće na k.č. 63/2 tada je Hasan **Umić** um. Osmana. Kao vlasnik 1900. godine navodi se Avdo Huremović um. Huseina.

Vlasnici kuće na k.č. 89/2 su mal. Omer i Umihana um. Ibrahima **Dumića**. Kasnije, 1907. godine se spominje Husejn Đumić um. Hasana a 1911. godine Abdulah Begović um. Mustafe.

⁷ Džinići su tada imali kuće i u Prijekom brdu.

⁸ Leventia na turskom znači junak.

Vlasnik kuće na k.č. 88/2 tada je Hasan **Dumić**, um. Hasana. Kasnije, 1912. godine, navodi se Ibrahim um. Huseina.

Vlasnik kuće na k.č. 91/2 krajem 19. stoljeća je Osman **Topčagić**, um. Huseina. Nasljeđuje ga 1901 mal. Osman um. Osmana.

Vlasnik kuće na k.č. 93/2 je Osman **Dumić** um. Huseina. Nasljeđuje ga 1903. godine Alija.

Kuća na k.č. 92/2: vlasnik 1891. godine je Ibrahim **Topčagić**, um. Huseina. Znatno kasnije, 1920. godine spominje se Hasan.

Vlasnik kuće na k.č. 85/1 je Jusuf **Hadžić** um. Mehmeda. Nasljeđuju ga 1916. godine: mal. Mujo, Mustafa, Hasan, Meho i Bego.

Vlasnik kuće na k.č. 84/2 tada je Murat **Hadžić** um. Ibrahima. Kasnije, 1896. godine spominju se Ibrahim i Omer um. Sulje (Sulejmana).

Vlasnici kuće k.č. 82/3 su Smajl i Omer **Hadžić** um. Hasana. Nasljednici 1911. godine su Ibrahim i mal. Mustafa um. Smajla.

Kuća na k.č. 64/2: vlasnik 1891. godine je Murat **Huremović** um. Huseina. Ubrzo, 1896. godine se spominje Husein.

Vlasnik kuće na k.č. 83/2 tada je Murat **Hadžić**, um. Hasana. Nasljeđuju ga, 1896. godine, Hasan i Mahmut.

Vlasnik kuće na k.č. 81/2 je Mustafa **Jusufović** um. Jusufa. Kasnije, 1905. godine spominje se Omer Hadžić um. Halila.

Vlasnici kuće na k.č. 80/3 krajem 19. stoljeća su: Ibrahim i Mustafa **Hadžić** um. Osmana sa 2/3 i mal. Omer Hadžić um. Halila sa 1/3. Kasnije, 1898. godine spominje se Ibrahim, um. Osmana. Još kasnije, 1900. godine se navodi Ibrahim Dizdarević, a njega nasljeđuje, 1907. godine, mal. Hasan.

Vlasnici kuće na k.č. 211/2 su Jusuf **Jusufović**, um. Mehmeda Jusufovića i mal. Mehmed sin Nuhana Husića (Ibrahima) sa 4/25.

Vlasnik kuće na k.č. 274/3, 1891. godine je Hasan **Jusufović**, um. Jusufa. Kasnije, 1908. godine navodi se Husein.

Vlasnici kuće na k.č. 578/2 su: Hamid, Bego i mal. Jusuf **Jusufović** um. Osmana Jusufovića

Kasnije, 1906. godine, spominju se Jusuf i Hamid um. Osmana.

Krajem 19. stoljeća vlasnik kuće na k.č. 78/3 je Husein **Šarić** um. Hasana.

Parcele na k.č. 76/2 kućište: vlasnik je Džamuna rođ. **Dizdarević** udata Arif Kunić. Kasnije, 1918. godine spominje se Mustafa Hasagić um. Ibren.

Vlasnik kuće na k.č. 68/2 tada je Husein **Hadžić**, um. Mustafe. Nasljeđuju ga 1913. godine: Mustafa, Ibrahim, Murat i Omer.

Vlasnici kuće na k.č. 70, 1891. godine su: Ahmet, mal. Mustafa, Hasan i Ibrahim **Umić** um. Mehmeda Umića.

Vlasnici kuće na k.č. 71/2 su: Omer i mal. Ibrahim **Šarić** um. Huseina Šarića

Vlasnici kuće na k.č. 73/2 tada su: Mehmed i Osman **Bošnjaković**, um. Mehmeda. Kasnije, 1909. godine spominje se Mehmed.

Vlasnik kuće na k.č. 72/2 je Mustafa **Hasagić** um. Ibrahima Hasagića.

Vlasnik kuće na k.č. 1164 krajem 19. stoljeća je Ibrahim **Topčagić** um. Mustafe. Kasnije 1898. godine spominju se: Omer, Sulejman, Mušim (Mustafa) i Hasan, a 1915. godine: Jusuf, mal. Mustafa i Sulejman, um. Sulje.

Vlasnik kuće na k.č. 1155 tada je Hasan **Topčagić** um. Ise. Kasnije, 1903. godine, spominje se Smail.

Vlasnik kuće na k.č. 1157 je Mustafa **Topčagić** um. Mustafe. Nasljeđuje ga, 1903. godine, sin Husein, a njega 1912. godine: Hasan, Mehmed i Ibrahim

Vlasnik kuće na k.č. 1163, 1891. godine je Husein **Topčagić**, um. Mustafe. Kasnije, 1912. godine spominju se: Hasan, Mehmed, Ibrahim ??? (um. Huseina), mal. Salko i Mujo um. Mustafe, mal. Alija i Osman um. Abde.

Vlasnici kuće na k.č. 1168 tada su mal. Alija i Mehmed um. Ibrahima **Hadžića**.

Vlasnici kuće na k.č. 1188 su: Omer i Mustafa **Nurić**, um. Mahmuta i mal. Ibrahim,

um. Ibrahima Nurića. Kasnije, 1899. godine, spominju se kćeri Omera. Još kasnije, 1913. godine navodi se Ibrahim um. Ibrahima.

Kuća na k.č. 1197: vlasnik 1891. godine je Osman **Nurić** um. Mahmuta. Ubrzo, 1896. godine, nasljeđuju ga: Mustafa, Alija, Husejn i mal. Mehmed.

Vlasnici kuće na k.č. 1198/2 tada su Avdo i Mustafa **Nurić** um. Kahre.

Vlasnik kućišta na k.č. 1198/4, krajem 19. stoljeća, je Ibrahim **Nurić** um. Huseina. Kasnije, 1913. godine, navodi se mal. Ibrahim.

Vlasnici kuće na k.č. 194/4 su: Fatima, rođ. Čajić, udata Ibrahim **Nurić** i Meira rođ. Čajić udata Mustafa Nurić. Godine 1913. spominje se Ibrahim um. Ibrahima.

Vlasnik kuće na k.č. 193/3, 1891. godine je Osman **Dautović**, um. Mehmeda.

Vlasnik kuće na k.č. 191/2 u to vrijeme je mal. Mehmed um. Mehmeda **Dautovića**.

Vlasnik kuće na k.č. 181/5 krajem 19. stoljeća je Salih **Bešić** um. Halila.

Vlasnik kuće na k.č. 185/2 je Hata rođ. **Jukić** udova Džafera **Fišića**. Ubrzo, 1893. godine, navode se: Mustafa Jukić um. Sulje (Doborovci), mal. Omer um. Ibrahima Dumić i mal. Hasan i Husein sinovi Nuhana Husića.

Vlasnik kuće na k.č. 182 /2 je Mehmed **Muhić** um. Mehmed. Nasljeđuju ga 1896. godine: Hasan, mal. Alija i Mustafa.

Vlasnik kuće na k.č. 181/1 je Ibrahim **Bešić** um. Mahmuta. Kao nasljednici 1896. godine su isti: Hasan, mal. Alija i Mustafa.

Vlasnici kuće na k.č. 181/3, 1891. godine, i su mal. Mustafa i Husein um. Bešira **Bešića**.

Vlasnik kuće na k.č. 181/1 u to vrijeme je Ibrahim **Bešić** um. Mahmuta.

Vlasnik kuće na k.č. 179/2, krajem 19. stoljeća je Ahmet **Bešić** um. Halila. Ubrzo, 1898. godine, spominje se mal. Halil, a 1911. godine, Mustafa Umić um. Mehmeda.

Vlasnici kuće na k.č. 179/4 su Mehmed i Osman **Bešić** um. Nuhana. Kasnije 1901. godine spominju se Husein i Mehmed, um. Nuhana.

Vlasnik kuće na k.č. 1223 je Avdo **Bešić** um. Halila.

Još jedan Bešić je vlasnik kuće na k.č. 1227, a radi se o Hasanu **Bešiću** um. Hasana.

Vlasnik kuće na k.č. 177/2 tada je Husein **Pijanić** um. Halila. Kasnije, 1903. godine nasljeđuje ga sin Habib.

Vlasnik kuće na k.č. 1255/2, 1891. godine je Murat **Ahmulić** um. Ahmeta. Kasnije, 1905. godine, spominje se Omer Nurić um. Hasana.

Vlasnik kuće na k.č. 1102/2 tada je Alija **Ahmulić** um. Ahmeta. Kasnije, 1903. godine, navode se Murat um. Ahmeta i kćeri a 1904. godine mal. Ibrahim um. Hasana.

Krajem 19. stoljeća vlasnik kuće na k.č. 1259/1 je Osman **Ahmulić** um. Bećira. Kasnije 1912. godine nasljeđuju ga djeca: Omer, mal. Jusuf, Melća i Hava, Mejrema rođ. Ahmulić udata Grapkić (iz Stjepan Polja), Emina rođ. Mulahuseinović udova Ahmulić. Ubrzo, spominju se 1914. godine: mal. Jusuf, Melća Djedović rođ. Ahmulić (iz Čekanića) i Hava.

Vlasnik kuće na k.č. 192/2 je Sulejman **Dautović** um. Ibrahima. Kasnije se spominju 1907. godine: Osman um. Mehmeda i Ibrahim um. Mujke

Vlasnik kuće na k.č. 234/3 u to vrijeme je Alija **Šarić** um. Hasana. Isti je vlasnik i parcele na 78/4 gradilište sa kolibom.

Vlasnik kuće na k.č. 500/2, krajem 19. stoljeća, je Niko **Jovanović** iz Sokola i mal. sinovi Aleksa i Mihajlo.

Vlasnik kuće na k.č. 79/2 tada je Ibrahim **Hadžić** um. Osmana.

Vlasnik kuće na k.č. 1156/2, u to vrijeme je mal. Osman um. Osmana **Topčagića**. Kasnije 1907. godine navode se: Ahmet, Mustafa, Hasan i mal. Ibrahim um. Mehmeda.

Vlasnik kuće na k.č. 1162/2, 1891. godine je Husein **Topčagić** um. Mustafe. Kasnije ga nasljeđuju 1912. godine: Hasan, Mehmed i Ibrahim.

OSTALI SADRŽAJI, 1891. GODINE

Pored navedenih kuća u privatnom vlasništvu, u naselju Sokol je 1891. godine bilo i drugih urbanih sadržaja i građevina.

Prije svega najvažniji, onaj po kome je ovo naselje i najpoznatije i koji je obilježio historiju naselja od 15. stoljeća, pa sve do kraja 19. stoljeća, a radi se o ostacima utvrde pod nazivom Sokol, koja je u srednjem vijeku bila utvrđeni grad, a kroz osmanski period vojna utvrda (kala).

Ova utvrda je 1891. godine popisana na k.č. 165, pod nazivom *Ruševina Grad*.

Krajem 19. stoljeća važni urbani sadržaji naselja Sokol su i vjerski sadržaji: *Stara džamija* i mahtef. Zgrada Stare džamije u Sokolu je srednjovjekovna palača Bosanske kraljevske dinastije Kotromanića. Od početka osmanske uprave, pa sve do kraja 19. stoljeća je korištena kao džamija.

Zgrada Stare džamije je popisana na k.č. 110, kao zgrada džamije sa dvorištem, a mahtef na k.č. 101/5, kao kućište sa kućom.⁹

Utvrda Sokol, Stara džamija i mahtef se 1891. godine nalaze u središtu naselja Sokol.

Naselje Sokol, krajem 19. stoljeća ima i nekoliko vrlo starih groblja (mezarja). Tada su navedena sljedeća: k.č. 37 greblje *U Orašju*, k.č. 135 greblje *Trzne*, k.č. 213 greblje *Krševlje* i k.č. 292 greblje *Trzne*. Sva ova groblja (greblja, kako ih narod tradicionalno naziva) su pripadala *Vakufu džamije u Sokolu*.

Važnu ulogu u urbanom i javnom životu naselja Sokol tada imaju i javni prostori. Među važnijim su Trzna (pored središta naselja), Bjela Voda (kraj istoimenog izvora i na raskrižju starih puteva), Vrelo (oko istoimenog, najsnažnijeg izvora u naselju) i Ilidža (oko istoimenog jakog izvora).¹⁰

Na kraju se mora spomenuti i veliki broj vodenica koje starinom postoje u Sokolu. Kroz stoljeća, vodenice su bile važan segment tradicionalne narodne privrede i uopće života. Nalaze se na potocima ispod jakih vrela, Vrela i Ilidža u središtu naselja i duž rijeke koja nastaje od navedenih potoka, neposredno ispod utvrde Sokol (zbog toga se rijeka i naziva Sokoluša).

Godine 1891. godine, na teritoriji naselja Sokol, na navedenim vodotocima je tada popisano čak 26 vodenica. Po tome je Sokol bio daleko ispred okolnih, pa i daljih naselja. Pitanje je da li je neko naselje u ovom dijelu Bosne imalo starinom više vodenica od Sokola.

Vlasnici vodenica, krajem 19. stoljeća su bili različiti: pojedinci, pojedine familije, a neke su bile poredovničke, u vlasništvu i nazimjениčnom korištenju većeg broja familija. Neke familije su bile iz drugih, često i udaljenijih naselja.¹¹

ZAKLJUČAK

U prethodnom pregledu naselja Sokol, a u današnjim granicama (bez izdvojenog naselja Prijeko Brdo), prezentirano je dosta novih i do sada u nauci nepoznatih podataka o izgledu i značaju Sokola na kraju 19. stoljeća. Prema današnjim granicama, ovo naselje je 1891. godine imalo ukupno 128 privatnih kuća, čiji su vlasnici u njima živjeli sa svojim porodicama, vjerovatno u velikim porodičnim zadrugama.

Ako uporedimo podatak iz popisa 1895. godine o 159 nastanjenih kuća u tradicionalnom Sokolu i ako uračunamo minimalni porast broja kuća za četiri godine, onda vidimo da Prijeko Brdo, 1891. godine ima oko 20–25 kuća. Sličnim istraživanjem moguće je utvrditi tačan broj kuća i u tom naselju. Poznato

9 Svi prethodno navedeni sadržaji su popisani u Gruntovnom uložaku u vlasništvu Bosanskohercegovačkog Zemaljskog erara.

10 Gruntovni uložak u vlasništvu Bosanskohercegovačkog Zemaljskog erara.

11 Vidi opširnije u: Halil Hadžić, Zapis o starim vodenicama u Sokolu kod Gračanice, *Gračanički glasnik*, br. 50/25, Gračanica 2020., 87-93

je, naime, da se više porodica iz Sokola iselilo i nastavilo živjeti na svojim zemljištima (parcelama) u Prijekom Brdu.

Analizom prezimena vlasnika kuća vidimo da su u Sokolu (bez Prijekog Brda), 1891. godine postojala 42 različita prezimena, što je prilično veliki broj.

Prezimana sa najvećim brojem kuća su: Topčagić 11 kuća, Hadžić, takođe 11, Dizdarević 8, Bešić 8, Sprečić 7, Mehanović 6, Nurić 5 i Huremović 5. Broj kuća po pojedinim prezimenima ukazuje na njihovu starost. Ovoj skupini pripadaju i Delići sa 4 kuće jer je nešto kuća sa tim prezimenom popisano u njihovoj neposrednoj blizini, koje teritorijalno pripadaju susjednom naselju Piskavica.

Nešto manji broj kuća imaju sljedeća prezimena: Jusufović 4 kuće, Ahmulić 3, Begović 3, Dautović 3, Dumić 3, Puškar 3 i Šarić 3. I ova prezimena upućuju na veću starost u Sokolu.

Prezimana sa po dvije kuće 1891. godine su: Ahmedbegović, Dedić, Dugonjić, Džaferhodžić, Džinić, Huseinović, Kambić, Mujanović, Okelić, Sumbić i Umić. Po jednu kuću imaju: Behaderović, Brkić, Bošnjaković, Ča-

jić, Džaferović, Džafić, Fišić, Hamidović, Hasagić, Jovanović, Leventić, Muhić, Tutnjevac i Turčinović.

Neka od ovih prezimena su tokom 19. stoljeća nastala izdvajanjem od onih brojnijih i starijih.

SUMMARY HOUSES AND OWNERS IN SOKOL AT THE 1891

Sokol is a very old and significant settlement with a long history and important and diverse historical content. In this paper we give an overview and a brief analysis of the homes and their owners in the settlement of Sokol at the end of the 19th century, more precisely in 1891. We give this overview and analysis of the houses and owners on the basis of hitherto unused sources, and these are Austro-Hungarian land registry which was established for the Gračanica district in 1891. The mentioned land records are in the land register of the Municipal Court in Gračanica. The author researched the Sokol settlement and collected data from the land register of the cadastral municipality (K.O.) more than three decades ago, in 1988-91.
